

NEJŽIVĚJŠÍ ULICE NA SVĚTĚ

Jižní Water ulice v Chicagu je nepochybně jednou z nejživějších ulic na celém světě. Ulice tato vlastně je tržištěm a potravinou pro celé Chicigo procházející tímto tržištěm, které rozkládá se na pěti městských blocích. Na této prostře téměř 3.000.000 beden váje, 30.000.000 liber másla, 10.000.000 kusů bramborů, 1.000.000 kusů jablček a jiné ovoce a zeleniny asi v stejné proporcí, nemluvě o obrovském počtu kuřat, slepic, krocanů, kačen a jiné drůbeže, prodá se ročně a celkový oběh obrátí ročně je více jak 600.000.000.

Jižní Water ulice je bez odporu jednou z nejvíce frekventovaných ulic na světě, neboť vyžaduje to zhruba 15.000 vozů různých druhů k zásobení 6.200 maloobchodních procestrů zbožím ve městě. Veliké množství potravin nejrůznějších druhů v bednách a dřevěných klecích, jež nahromaděno je každého dne na chodnicích podél celé této ulice, je překvapujícím důkazem velikosti apetýtu o byvatelstva Chicoga.

Všechny druhy potravin se tu shromažďují, od plebejských bramborů až do aristokratických zelenin, jež dopravovány jsou v chladničkových vozích. Všechny dřevěné klece tu složeny nejsou naplněny zeleninami, nýbrž obsahují také kráviky, zajíce, ospalé podsvinčata a křiklavá kuřata a jiné domácí zvířectvo. Emile Zola, slavný francouzský spisovatel, napsal o prosulém pařížském tržišti jeden ze svých nejpozornějších románů, nazvaný "Bílého Paříže." O tomto chicagském tržišti zajisté mohlo by být napsáno líčení stejně zajímavé.

Lidé zřídka navštívují tuto ulici z pouhé zvědavosti. Je to shromáždění všech druhů osob, které mají určité přičiny svého zájmu o potraviny. Některé z nich zabývají se potravinami otázkami tak dlouho a tak úmorně, že dnes jsou s to většinou svého pracovního dne strávití sedněním na přeprávacích sudech, kouřením drahých doutníků a dáváním rozkazů jiným lidem.

VALAŠI PŘED 300 LETY.

8. listopadu 1620 byla česká vojska poražena císařskými na Bílé Hoře u Prahy. Valaši z panství meziříčského i vesetského byli evangelíci a vystoupili na dějiště války 30leté s obdivnou smelostí. Zbraně své obraceli proti vojsku císařskému, proti šlechtě i městům, která zůstala při císaři a po nešťastné bitvě na Bílé Hoře počali trestati ty, kteří nešli s Čechy.

Jako vůdce Valachů připomínají si čtyři vojti: Gold, Macháč z Hovčů, vojta z Vidče a Vantruch z Lhoty u Meziříčí. V chlebovickém lese u Frýdku zapadli frydeckého pana Vrblu a zabili jej i jeho družinu. 2. prosince 1620 vzali útokem hrad Lučov a pobili tam mnoho vojáků. V polovici ledna 1621 zpustovali Malenovic, Zlín a Vyzovice, kde ukořistili mnoho stříbra a peněz. Obsadili i město Valašské Meziříčí, ale 6. března 1621 přitáhlo na ně císařské vojsko, vytláčilo je z města a Valaši byli po zoufalém odporu v Klívém a Štěpánově porobáni.

Do nové válečné nálady je převedl markrabě Jan Jiří Krnovský, velitel Bedřichova vojska ve Slezsku a na Moravě, kterému pomáhali na jeho tažení Kravařskem do Uher. Sami pak 5. října 1621 přepadli Kopřivnici, odvalili se i na Příbor, odkud odvezli mnoho kořistí, přišla na řadu Kelně a ke konci října viděli Valachy před hradem Helfštýnem u Lápníka. 1. listopadu jedna četa Valachů, vedená Adamem z Vičkova, obléhala Hukvaldy. Ale že se jim několik dní tuze nedářilo, dali se do jenu, a jak zaznamenáno, 15 jich zastřelili. Oblazeným Hukvaldům přišlo na pomoc Příboráci a Valachy zabili.

Rok 1623 a 1624 byl pro Valachy nešťastný. Na Moravu vtrhl z Uher Botlen Gábor proti císaři, Valaši se s ním spojili, ale tentokrát se jim to nevyplatilo. Při srážce s císařskými bylo jich velmi mnoho pobito a značný počet na stromy pověšen, aby se ostatní báli. Ale nebáli se! Za nedlouho stáli už zase ozbrojení u Štram-

berského hradu, kde byla právě slabá císařská posádka, kterou z nenadání přepadli, porobili a některé zajali. Byla to pomsta za ty, které císaři u Štramberku chytily a do "díry" vsadili. Se zajatými dali se Valaši k Novému Jičínu, domnívajíc se, že tam není císařských. Nový Jičín měl tehdy hrady a dolní brána byla zavěšena. Vyjednávali tedy uzavřenou branou s Novojičínáky o noech. Do města jich nepustili, ale poradili jim, aby přespali v Žilíně. Ráno chtěli Valaši ještě dostat v Jičíně výkupné za zajatá císařská žoldnéře, ale Žilina byla pasť na Valachy. Z večera spěchovalo ze Starého Jičína silně oddělení císařských k Nov. Jičínu, kde se spojili s tamní posádkou a rozdělili si práci. Jeden oddíl dal se k Bludovicím, a k příloze červená záplava rozlila se po obzoru nad celým krajem. Císařští schválně zapálili několik bludovských chalup, aby Valachy z úkrytu v Žilíně vytláčili. Valaši dali se chytiti! Rozespali chápali se svých zbraní a lesem dali se k Bludovicím. V lese ale čekala novojičká posádka, a ta jsouce dobře kryta, obkličila celé oddělení Valachů, které do jednoho pobila. Jiná část císařských jala se rychle prohlédávati Žilinu a šleštiť též jim přálo. Chytli tam hlavního vůdce Valachů, zvaného s celým krajem "Fúsek", kterého zavedli na starojičský hrad a uzavřeli. Byl však na mocnou přimlouvav svých přátel zase propuštěn.

Ještě jednou chopili se Valaši zbraní proti císařským r. 1642 — za švédského vpádu na Moravu. Ke Švédům šli Valaši pro přibuznost víry a hlavě proto, že s nimi měli pro věru pronásledovanou a vyháněnou Čechy.

Do roku 1663 se Valaši úplně změnili — dali se do služeb císařských. Oponovali chuti své domky a v houbách brali se k hranicím uherským, káceli stromy a dělali záseky proti vpádům nepřátelských vojsk.

Naposlady vystoupili Valaši v válečném poli roku 1683 za obležení Vídně od Turků a vpádu nepřátelských vojsk až do Frenštátu, který byl spálen. Na ochranu Moravy proti vpádu ze strany uherské byl tehdy zřízen z Valachů "sbor portášů", který byl teprve roku 1829 rozpuštěn. Jedno oddělení "portášů" mělo stanici i ve Věrovičích. Taková bývali Valaši kdysi. Dnes už jenom vzpomínají. Staří na předky, kteří se uměli dobře oháněti mečem, kopím nebo "valaškami" — a mladší — ti vzpomínají na opravdu svoje poslední válečné tažení: Kroměříž — Itálie — Rusko — Sibiř — "zelené kádry" — také už jenom pohádají. Všechni sedí klidně na svých pasekách.

STATISTICKÉ PODROBNOSTI PODZIMNÍHO VELETRHU V PRAZE.

Na Podzimní Vzorový veletrh došlo 2740 přihlídků vystavovatelů, kteří požadovali 30.000 čtv. metrů výstavní plochy. Počítá se, že z toho část byla z dispozice v Průmyslovém paláci, ve strojovně a klenot. pavilonu v praktické a rychle zbudované dřevěné výstavní budově prof. dra. Záhorského ve velkých stanech, pak ve stanech na vnější straně Průmyslového paláce a konečně na volných prostranstvích pouze 19.300 čt. m., bylo nutno přes 800 přihlídek odmítnouti.

Proto účastnilo se na uvedeném ploše 1935 vystavovatelů, z nichž 1838 bylo z republiky Československé (mezi nimi 231 Němci), 38 z Německa; 24 z Rakouska, 9 z Ameriky, 8 z Francie, 7 z Anglie, po dvou z Belgie, Itálie a Švédska, po 1 z Holandska, Švýcarska a Polska.

V tomto počtu nejsou však zahrnuti kolektivní expozice odborných svazů; z průmyslu textilního, rukavičkářského, keramičského, knoflíkářského, expozice vídeňských Čechů, živnostenských řad, výrobních družstev dřevěných a živnostenských, tak že počet firem P. V. V. obleslých ohlásil 2538. Avšak ani tato šlechta není konečná, neboť celá řada firem poskytla ve svých pokojích bez vědomí říditele a bez ohlášení pohostinství, či lépe řečeno podnikům firmám jiným,

na které se oficiálně nedostala místa a které z těchto důvodů nemohly býti nikde vedeny v programu.

Odkazů pro kupce bylo vydáno celkem 110.000, vedle toho vstupenek dříve vydaných pro oficiální hosty, žurnalistiku a pro zaměstnance P. V. V. a vystavovatele 7349. Platících návštěvníků denně dostavilo se 135.695, školních dětí a studentů 5278. Byla tedy zjištěna návštěva 260.000 osob. Původně nebyl zřízen turniket pro majitele odkazů a legitimací, nelze kontrolovati, kolikrát tito vystaviště navštívili. Vzhledem k tomu, že veletrh trval 16 dnů, počítáme, že každého odkazu a každé legitimace bylo použito pouze 10 krát, tak že dojdeme k cifře přibližně 1.300.000 návštěvníků, která není nikterak přehrána. Výpočet tento je podporován raportem elektrických dráh pražských, které hlásily za veletržní dny zvýšení frekvence o 923.000 přepravených lidí nad ostatní dny průměrně měsíce září 1929, ne počítaje majitele předplatitelů a permanentních listků.

Nehledě k tomu, že pražské i předměstské hotely, v nichž byly přidělovány Cizinecký úřad, byly přeplněny, bylo ještě vlastním ubytovacím oddělením P. V. V. přiděleno 6377 soukromých bytů. Veletržních katalogů bylo prodáno 4105 kusů, mimo to bylo rozděleno mezi vystavovatele 1818 kusů (98 kusů nebylo odebráno) a značný počet věnován oficiálním osobnostem, korporacím, úřadům a žurnalistice.

Na veletržní burse docíleno bylo obrátu celkem 180.565.000 Kč. Nejobtěžnějším bodem byl výpočet docílených uzavěrek na veletrhu. Firmy, nepochopivše statistickou důležitost dotazníků jim předložených, hlásily jen menší část uzavřených obchodů, obávajíce se nepravdy. Ze správ P. V. V. předložil jejich hlášení finančním úřadům za účely berní.

Personálu bylo po čas veletrhu 110 úředníků a zaměstnaných, z toho stáležo personálu 400 osob. Veletrh uvítal řadu vzácných hostů na výstavišti. Při zahájení kromě diplomatického sboru pražského a všech oficiálních osobností republiky, navštívili P. V. V. saský ministr Schwarz v průvodu svých úředníků a zástupce obchodní komory drážďanské. Z Německa vůbec přijelo mnoho zástupců obchodních komor, soukromníků za účely studijními a obchodními. Z Itálie přijel zástupce veletrhu Milánského a po něm mnoho vynikajících reprezentantů námořního, bankovního a obchodního světa. Dne 15. září přijel do Prahy starosta Lyonský, poslanec p. Herriot, dávný přítel našeho národa, který s velkým zájmem studoval veletrh a propagoval účinně úzkou soušinnost průmyslových a obchodních kruhů francouzských s českými k posílení vzájemné police na mezinárodním trhu. Pana Herriota následovala řada významných osobností francouzského obchodu a žurnalistiky, též delegát francouzské obchodní mise v Orientu. Už vláda belgiecká vyslala ve zvláštním posláním p. Lucien Ver. tongena, mimo něž jsme uvítali presidenta Námořní Ligy Belgiecké, p. L. Hennebicquea. Mnoho hostů z belgieckého velkoprámyslu tenci republiky. Ze Španělska přijelo několik obchodníků. Z Rumunska prezident obchodní komory v Galacu a mnoho obchodníků. Z Finska zástupce finských kooperativ. Z Ameriky kromě řady průmyslníků a obchodníků českého původu, kníže Dmitrij Obolenský, jako zástupce American Interseas Corporation. Při úzkém přátelství našem s královstvím S. H. S., není divu, že netoliko vláda království S. H. S. vyslala do Prahy zvláštní poselstvo, v čele s ministrem Popovićem, nýbrž též Belhradská obchodní komora a že vypraveny byly z Jugoslavie dva zvláštní vlaky. A byli též bratři Jihoslované, kteří se nejvíce zajímali o nákupy našeho zboží. Také z Bulharska přijeli zástupci sdružení zemědělců a Societé anonymní pour l'importation et l'exportation v Plevně. Z Anglie, severských zemí přijeli velkochovatelé a dokonce i z nových republik gruzinských a armenských přišli zástupci kooperativ. Slo-

venský obchod a průmysl poprvé zahájil hromadné obchodní styky s Prahou, neboť ještě před 2 roky byl orientován k Budapešti a Vídni. Viděti Čechy, pak nově naši krajane, po 200 letech opět k Československu připojení, z Mlučinska, vypravili do Prahy několik zvláštních vlaků. Že nové diplomatické sboru v Praze plně studovali obsah i výrobu P. V. V., není snad třeba ani zvlášť zdůrazňovati.

Přiležitost P. V. V. data podnikt téměř všem čelným korporacím průmyslu, živnosti a obchodu v Československé republice, aby uspořádali v Praze svěsjezd. Podnik tak ohromný, jako P. V. V., měl samozřejmě veliký obrát peněží ve vlastní pokladně. Není možno dnes požadovati již přesnou bilanci, tolik však můžeme prozraditi, že přibližný obrát účetníky dosahuje Kč. 33. 000.000 — a že už první náš podnik končí bude rovnováhou, tak že není nutno činiti nároky na garanční fond Kč. 2.000.000, který zajistilo hlavní město Praha.

Správné fekl vynikající host P. V. V., že veletrhy nedají se dělati uměle, nejsou-li k nim dány přirozené podmínky. A vzdor obavám i výstřahům veřejnosti, vzdor špatně utajovanému sklamání, jevímu se v kritikách našich mnohých zahraničních i domácích "přátel", podařilo se už prvním P. V. V. dokázati, že má všechny podmínky pro velkou budoucnost. Bylo prokázáno, že Praha jako historická i přirozená křižovatka vodních i železničních tratí evropských, jejíž je přirozeným středem, má pro vývoj evropského obchodního ruchu nepopíratelný velký význam.

BOLŠEVISM VE FRANCII NEMÁ PŮDU.

Přes stále vzrůstající cenu živočichů ve Francii po celé léto a předpovědi, že ceny všeho ještě stoupnou během zimy, není nebezpečí, že bolševism se v této zemi rozšíří a že dojde tu k vážným industriálním nepokojům, jaké nedávno se udály v Itálii a Anglii.

S příchodem zimy dělnické poměry mohou se státi neustálenými a může dojít i k několika stávkám. Avšak rozhodnost, s kterou generální federace práce zamítla bolševism v nedávné konvenční Orleansu naznačuje čitelně dělnických tříd lépe nežli nezdary snahy o vyvolání všeobecné stávky loňského léta. Francouzské dělnictvo necheť máti nie společného se snahami, které mohly by jakýmoli způsobem poškoditi práci rekonstrukční, jež znamená pro Francii napětí veškeré energie.

Číslice, předložené na mezinárodním finančním kongresu v Bruselu, naznačily, že cena živočichů ve Francii je nejvyšší ze všech civilisovaných zemí světa a že je asi dvakrát tak vysokou jako ve Spojených Státech. Zpráva, předložená radě Svazu národů, naznačuje, že zvýšení cen živočichů ve Francii je v přítomné době nejvyšší ze spojeneckých zemí. Během 12 čísel 100 za základnu, přítomná cena živočichů v čelných zemích je následující: Francie, 339; Itálie, 300; Norsko, 298; Švýcarsko, 237; Anglie, 235; Holandsko, 199; a Spojené Státy, 198.

Avšak platy dělníkům ve Francii stále také byly zvyšovány, tak že příjmy kryly zvýšená vydání. Zvyšování dělnických mezd mělo za následek nové zvyšování cen nejnmutnějších potřeb. Jak dlouho bude Francie otáčeti se v tomto tak zvaném "začarovaném kruhu," je těžko říci. Francouzské časopisy přinášejí zprávy o poklesu cen živočichů ve Spojených Státech a podle nich zprávy o zvýšení cen masa ve Francii a ptají se, kdy nadejde doba snížení cen také pro jejich zem. Některé národohospodářské domnělky, že k obrátu dojde na jaře příštího roku.

CIBULE LILÍ JAKO POTRAVINA.

Láčení otázky, patří-li rostlina do květinové zahrady anebo do záhonů zahrádkářských, spočívá hlavně na tom, kde rostlina taková je pěstována. Ve Spojených Státech krásné lilie, které vzrůstají z cibulek, přivezených z Japonska, jsou považovány za nejozdobnější ze všech zahraničních květin. Avšak v Japonsku stejně cibule můžeme spatřiti na hromadách složených jako brambory na tržištích, neboť se zde považují za potravinu. O-

statně není žádných příhod, proč by tyto liliové cibulky, či hlízy, náležitě kuchařsky připravené, nemohly býti tak příjemnou potravou jako pravidelná cibule, které se značně podobají. A Japonci si na nich pochutnávají jako na lahůdce.

Druh lilium browni poskytuje cibulky, které Japonci považují za skutečnou delikatesu. Tak zvaná tiptli lilie a lilium browni jsou Japonci nejvíce pěstovány. Okolnost, že miliony liliových cibulek posílány jsou do této země, má za následek domněnku, že Japonci jsou velkými milovníky liliových květů. Japonci tyto dva druhy lilii však nepěstují pro ozdobné účely, nýbrž téměř výhradně pro jejich cibulky. V květinářských zahradách k účelům ozdobným pěstuje se hlavně japonská lilie zlatá, lilium auratum, jež má opravdu nádherné květy. V Japonsku možno spatřiti celá pole lilii, ale krásné tyto květiny nejsou pěstovány pro květy, nýbrž pro cibulky, na něž je velice dobrý odbyt netoliko na trhu domácím, nýbrž i v Evropě a jsou důležitým zdrojem japonských příjmů. Z Japonska přivážejí se sem netoliko cibulky zahraničních lilii, nýbrž i lilie velikonocních, jež jsou pěstovány hlavně ve sklenicích. Japonské liliové cibulky vytláčily ve Spojených Státech téměř z trhu cibulky z Bermudy, která kdysi byla hlavním zdrojem zásoby.

Japonské pěstitele posílají do této země hlavně cibulky větší velikosti, ale znalé cibulky, dle prohlášení odborníků, dají se vypěstovati lepší květiny. Japonci obchodníci ale zjistili, že Američané posuzují hodnotu zboží podle velikosti a čím větší je kus zboží, tím lépe se odprodá. Při pěstění doma Japonci používají hlavně menších cibulek.

Cibulek Calla lilie používá se za potravu již po řadu let. Již předtísi lety byly pěstovány ve velkém množství v Egyptě a nepochybně i v Palestině. I v době přítomné v těchto zemích pěstuje se tato lilie hlavně pro cibulky. Každý květ má několik velkých cibulek, které po uvaření podobají se do jisté míry bramborům. Ve starších dobách v Egyptě hlízy liliové byly považovány za důležité potravinovou úrodu a pěstovány byly na rozsáhlých rozlohách u údolí Nilu. V poslední době činí se pokusy o pěstování Calla lilii také ve Floridě. Má se za to, že podmínky jsou tu značně podobné k oněm v údolí řeky Nilu a že bažinaté krajiny, které nyní jsou bez užtku, mohou býti využity k pěstování Calla lilii.

V roce 1908 přivezen byl do Spojených Států nový druh této Calla lilie, jež zván je Godfrey Calla. Nový druh nabyvá značné popularity mezi pěstiteli. Má několik předností před lilii nízkou. Lilie tato kvete déle a její květy je krásnější. Mnoho lilii tohoto druhu je pěstováno zvláště v Kalifornii a prodává se na podzim. Na podzim hlavně obchoduje se s hlízy liliovými a letošního roku situace je komplikována okolnostmi, že Japonci se rozhodli štáti značné výkři ceny nežli v letech minulých. Již v roce minulém počítány byly značné výkři ceny, ale roku letošního žádají Japonci ještě více. Ale má se za to, že Ja-

UVAŽOVALY JSTE
kdy, jak mnoho vlivu má jakost mouky, již používáte na váš chleba a pečivo? To jest právě, proč miliony hospodyní dnes dávají přednost—

PURITAN MOUKY
Jest zaručena.

pončí přistoupí na rozumnější obchodní podmínky, zvláště z té příčiny, že přivezené hlízy snadno se mohou zkazit. Snad přijdou k náhledu, že je lepší malý výtěžek nežli úplná ztráta.

Mnoho liliových hlíz přivážejí se do Spojených Států také z Holandska. Holandská obchodníci, stejně jako japonští, štítali roku letošního značné výkři ceny, mlouvajíc se na zdražení výrobních nákladů. Výběr v holandských liliových hlízích letošního roku byl nevalný a celá řada druhů vůbec nebyla americkým obchodníkům nabídnuta.

NEJBOHATŠÍ INDIÁNSKÝ KMEŇ.

Nejbohatším indiánským kmenem ve Spojených Státech a snad i nejbohatším plemenem na celém světě jsou Osagové v Oklahomě, na jejichž rezervaci nalezena byla velká ložiska petroleje a oleje. Každá vteřina v posledních několika měsících znamenala obohacení tohoto kmene o \$112, jak vysvitá ze zprávy vládní agentury pro zléžitosti tohoto kmene, jež nalézá se v Pawhuska, Okla.

Jistý trpělivý statistik vypočítal, že příjem Johna D. Rockefellera, nejmámoznějšího človíka na světě, byl 50 centů za každou sekundu od toho okamžiku, kdy spatřil tento svět. Příjem Osagů sice nedosáhl příjmů Rockefellerových na časovou délku, avšak vyrovná se mu jistě v době přítomné.

Příjem Osagů za posledních šest měsíců byl \$11.000.015.46, či-li \$97.684 denně, což rozděleno na 2.229 denů kmene, dá každému \$43.82 denně. Příjem tohoto indiánského kmene počal se rychle zvyšovati od roku 1905, neboť tohoto roku vyčtěno bylo na pozemcích jejich rezervace 1.868.250 sudů petroleje v porovnání s 90.805 sudů v roce 1904. Příjem jejich za posledních dvacet let, od 30. června roku 1901 do 30. června roku 1920, byl průměrně \$6.976 denně.

F. AD. RICHTER & CO., New York.

Pánové:
Obdržel jsem od Vás Bambino, jež jako mně poslal a přijmto má orlečné díky se velikou pomocí, jakou poskytl mému dítěti.
Po dárcu několika kapek spalo nepřerušeno celou noc a více nemohl býti ukládnáno k spánku.
Novin, jak Vám poděkovať nejen za pomoc mému dítěti, ale i mně, neboť jsem nikdy nebyl spokojen, když dítě trpělo.
Odpověděl jsem tuto vřelou modlitbu vsem svým přátelům.

A. K., Philadelphia

NEJLEPŠÍ PŘÍTEL DÍTEK
Dejte mu dávku na noc, pak-li jest popudlivý, má-li koliku neb jest v nepořádku. Všechnou tříi záposu a snadu skotajm, dohná nedovčeno lék.
BAMBINO
Děti ho milují. Žádají vždy více!
Právě má Obřádek Dětko Bambino se balítku. Odměňte náhrty. Láhev 60 ct. v lékárnách neb 60 ct. s potraviny, když obhádáte přímo u F. AD. RICHTER & CO., Box Terminal Bldg. No. 5, BROOKLYN, N. Y.